

Kultur och tradition i all ära – men vill vi verkligen förstå varför vissa länder alltid presterar bra i Pisa-testerna måste vi se på vad som faktiskt sker i deras klassrum. Det skriver fyra skolforskare.

EVA ALERBY är professor i pedagogik vid Luleå tekniska universitet, PER-OLOF ERIXON är professor i pedagogiskt arbete vid Umeå universitet, MONIKA VINTEREK är professor i pedagogiskt arbete vid Högskolan Dalarna och TOMAS KROKSMARK är professor i pedagogiskt arbete vid Högskolan i Jönköping.

Skolforskning kan lära av japansk fotbollsspelare

INFÖR FOTBOLLS-VM I Kanada i somras intervjuades en av de japanska spelarna i tv. Hon sa, bland annat, att hon alltid undrat vad de länderna gör vars lag ständigt är bäst i de främsta och viktigaste fotbollsturneringarna i världen.

Hennes undran bygger på ett mycket viktigt antagande: att de bästa gör något i praktiken som andra inte gör, och att det finns en handlingskompetens som går att erövra och förstå.

I Sverige är det vanligt att debattörer gör antagandet att de bästa länderna i till exempel Pisa-testerna har fördelen av en specifik kunskapsstradition; en sällsynt kultur som på ett effektivt och enastående sätt gynnar undervisning och lärande. I argumentationen hörs också förklaringar som hänvisar till en viss nationell identitet, som premierar hårt arbete och motivation i skolarbetet.

Även om vi som skrivit denna artikel är väl medvetna om att kultur har en viktig betydelse för både synen på kunskap i sig och hur skola och undervisning organiseras, liksom om att Pisaundersökningarna är behäftade med en rad problem, så menar vi att ett alltför ensidigt betonande av kulturer och

samhällsstrukturer har bidragit till att den svenska skoldebatten hamnat i en sorts limbo. Slutsatsen blir lätt att eftersom vi inte har de utbildningskulturella och historiska förutsättningar som till exempel Singapore, Sydkorea eller Kina har, kan vi heller aldrig konkurrera om toppresultaten i Pisa-testen.

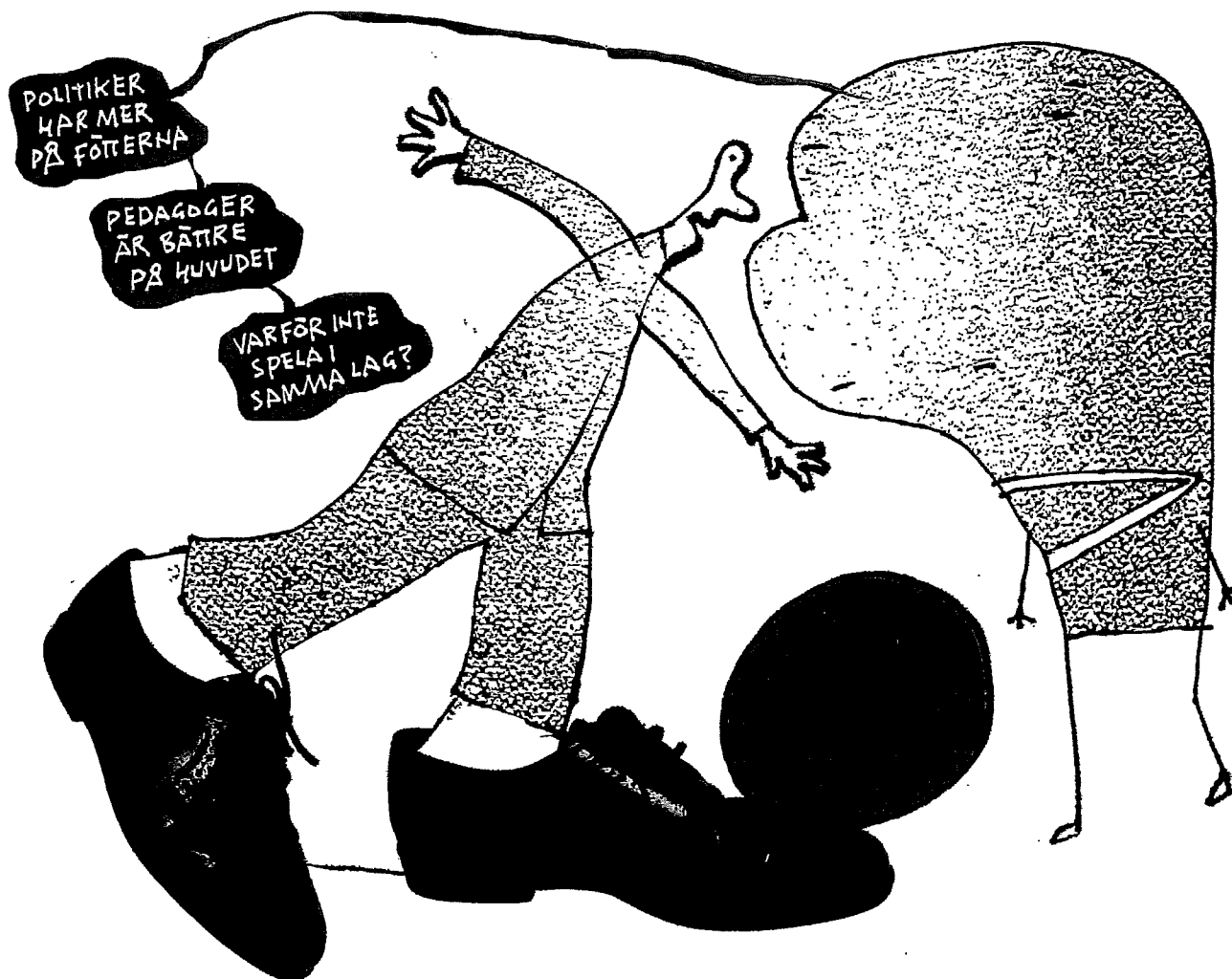
Vi skulle vilja föra in den japanska fotbollsspelarens undran i den svenska skoldebatten. Sällan hör vi någon ställa frågor om vad de länder som ständigt toppar internationella kunskapsmätningar gör i lärarutbildning och skola som vi inte gör, och som vi skulle kunna lära av. Kan det finnas en viss sorts kunskap om undervisning och lärande som gör att de presterar de bästa resultaten i test efter test? En rent pedagogisk handlingskompetens som vi kan lära av, oberoende av strukturella och kulturella förutsättningar?

DE SOM HAR störst inflytande på den svenska skolans kvalitet är våra skolpolitiker. I länder som till exempel Singapore och Sydkorea är ordningen den omvända. Forskningen först – politiken sedan. Kunskap först – beslut sedan. I Sverige är forskningen om undervisning och lärande numera margi-

naliserad och har fått finna sig i att stå utanför inflytande.

ORSAKEN TILL DETTA kan sökas i en omfattande förtroendeklyfta mellan utbildningspolitik och forskning inom pedagogiken. Ser man till den forskning som bedrivs om skola och utbildning i Sverige bidrar den inte sällan till att förklara skolans svaga kvalitet, men är inte i stånd att komma med några lösningar. Detta lämnar lärarna fångade i ett strukturellt nät av förutsättningar som de inte själva kan påverka.

Vi menar att det saknas långsiktiga och genomarbetade strategier för att utveckla svensk skola. Att skapa sådana skulle sannolikt ta ett decennium eller mer i anspråk, vilket leder till att såväl statsministern som både den tidigare och den nuvarande utbildningsministern lätt hamnar i vad vi uppfattar som detaljfrågor. I stället för att lansera en hållbar och långsiktig utbildningspolitik, presenteras kortsiktiga lappa-och-laga-förslag som kärriärtjänster, nya lyft i matematik och läsning, riktade lönesatsningar, förbud mot mobiltelefoner i skolan, med mera. Politiken blir uppenbart väljareanpassad – men de djärva utbildningspolitiska visionerna om vad

vi vill med vårt kunskapsgrundade samhälle, eller var vi vill vara med vår skola om 10–15 år, lyser med sin frånvaro.

Hur ska pedagogik och politik kunna samspela för en bättre utbildning för våra barn och ungdomar – och för vårt samhälle? Utbildningsvetenskaplig forskning borde rimligen ha som en av sina främsta uppgifter att försörja lärarutbildning och skola, men också politiken, med välgrundade kunskapsunderlag för att öka kvaliteten i undervisningen och i lärandet.

MED SÅDANA PRIORITERINGAR följer att forskningen måste sluta betrakta skolans svaga kvalitet som ett ensidigt

strukturellt problem, och i stället presentera lösningar som tydligt visar vägen till en bättre skola. Exempelvis genom att kartlägga och sammanställa vilka kunskaper de länder som är efter år toppar Pisa-testerna förfogar över, värdera och om nödvändigt transformera dem till den svenska skolans krav och mål. Vidare måste forskningen närma sig skolans kritdammsverklighet och studera det konkreta lärandets mysterium. Vi måste ta reda på vad som händer i klassrummet, och undersöka på vilken kunskapsgrund som undervisning och lärande sker i skolan då den är som allra bäst.

Med tanke på hur viktigt utbildnings-

frågan, och därmed skolans kvalitet, är i den politiska debatten är det anmärkningsvärt att så ynkligt lite som 200 miljoner kronor om året investeras i forskningen om skolan. Om skolforskningen ska förse politiken med kunskap, måste beslutsfattarna ta ansvar och reservera stora ekonomiska resurser för just detta: forskning på vilken vi kan bygga en god och hållbar strategi för skolans framtid.

Politik är att vilja, men också att välja. Skolforskningens uppgift är att lösa problem. Den japanska fotbollsspelaren har formulerat frågan åt oss – nu måste svensk skolpolitik och svensk skolforskning ge svaren. □